

РЕЦЕНЗІЯ
на дисертаційну роботу
Кухоцької Тетяни Григорівни
на тему: «Політичні комунікації як фактор формування політичної
ідентичності» на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
052 Політологія (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки)

Розвиток політичних систем у ХХІ столітті характеризується суттєвим посиленням ролі політичних комунікацій у процесах формування політичної свідомості, політичної культури та політичної ідентичності. У сучасних умовах політичні комунікації перетворюються на ключовий механізм артикуляції та представлення суспільних інтересів, легітимації політичної влади, формування політичних сенсів та символічних структур, що визначають політичну поведінку громадян. Розвиток цифрових технологій, соціальних медіа, нових інформаційно-комунікаційних платформ, трансформація традиційних медіасистем та поява нових форм політичної взаємодії між владою, громадянським суспільством і громадянами зумовлюють необхідність комплексного наукового осмислення політичних комунікацій як системного чинника політичного розвитку, демократичної консолідації та стійкості політичних режимів.

Особливої актуальності проблема політичних комунікацій і політичної ідентичності набуває в умовах російської військової та гібридної агресії проти України, коли інформаційно-комунікаційний вимір став однією з ключових сфер протистояння. Масштабні кампанії дезінформації, пропаганди та маніпулятивних комунікаційних стратегій, спрямованих на підрив довіри до державних інститутів, дестабілізацію суспільства та розмивання української політичної ідентичності, демонструють, що комунікаційний простір є стратегічним ресурсом національної безпеки. У цьому контексті наукове дослідження політичних комунікацій набуває не лише теоретичної, але й прикладної значущості, оскільки його результати можуть бути використані для формування державної інформаційної політики, стратегічних комунікацій, протидії інформаційним загрозам і зміцнення суспільної стійкості.

У дисертаційній роботі переконливо показано, що політична ідентичність виступає динамічним соціально-політичним конструктом, який формується у процесі комунікативної взаємодії політичних акторів, медіа, інститутів влади та громадянського суспільства. Авторка аргументовано обґрунтовує, що політичні комунікації в сучасних умовах виконують не лише функції передачі інформації, легітимації влади та мобілізації громадянської участі, але й функції конструювання політичних наративів, політичних символів та ідентичнісних моделей, які визначають траєкторії політичного розвитку суспільства та характер політичної участі громадян.

Дисертація має логічну, традиційну для робіт подібної тематики структуру і складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел. У

вступі чітко визначено актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, сформульовано мету та наукові завдання, окреслено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

Перший розділ дисертації присвячено теоретико-методологічним підходам до вивчення політичних комунікацій. Він характеризується високим рівнем теоретичної опрацьованості та системності викладу матеріалу. Авторкою здійснено ґрунтовний аналіз категоріального апарату дослідження, зокрема таких ключових понять, як «політична комунікація», «політична ідентичність», «соціальні медіа», «пропаганда», «політична культура», що дозволило уточнити їх зміст і функціональні характеристики в контексті сучасної політичної науки. Проаналізовано основні підходи до розуміння зазначених понять у сучасній вітчизняній та зарубіжній політологічній думці, визначено їх міждисциплінарний характер та значення для комплексного дослідження політичних процесів у сучасних суспільствах. Позитивною рисою розділу є критичний аналіз стану наукової розробки проблематики політичних комунікацій і політичної ідентичності, що супроводжується систематизацією широкого масиву вітчизняних і зарубіжних наукових джерел. Авторка продемонструвала здатність до узагальнення та концептуалізації теоретичних підходів, що свідчить про її глибоку обізнаність із сучасними науковими дискусіями у сфері політичної комунікації. Важливим науковим здобутком першого розділу є формування методологічної платформи дослідження, що базується на поєднанні системного, історичного, проблемного та хронологічного підходів, а також широкого спектра загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема аналізу, синтезу, моделювання, контент-аналізу, порівняльного, статистичного та прогностичного аналізу. Така методологічна багатовимірність забезпечує комплексність і наукову обґрунтованість отриманих результатів, підвищує рівень їх теоретичної валідності та прикладної значущості.

Загалом перший розділ створює ґрунтовну теоретико-методологічну основу для подальшого емпіричного та аналітичного дослідження проблематики політичних комунікацій і політичної ідентичності та демонструє високий рівень наукової компетентності авторки.

Другий розділ дисертаційної роботи присвячено комплексному аналізу специфіки політичних комунікацій в Україні та відзначається високим рівнем аналітичності й емпіричної насиченості. Авторкою переконливо доведено, що розвиток політичних комунікацій в українському суспільстві зумовлений пострадянською спадщиною, особливостями формування політичної культури та трансформаціями політичних інститутів, що дозволило окреслити системні чинники еволюції національного комунікаційного простору. Важливим позитивним аспектом розділу є виокремлення двох ключових напрямів політико-комунікаційних взаємодій: діалогу в межах електорального процесу та діалогу між органами державної влади та інститутами громадянського суспільства. Така структуризація дозволяє авторці комплексно охарактеризувати канали, форми та

механізми політичної взаємодії, а також визначити їх роль у формуванні політичної участі та легітимації політичної влади. Значну наукову цінність становить детальний аналіз етапів розвитку політичних комунікацій у виборчому процесі. Авторка демонструє здатність до історико-політичної періодизації, що дозволяє простежити еволюцію комунікаційних стратегій, зміну домінантних наративів і трансформацію форм політичної мобілізації на різних політичних етапах. Окрему наукову цінність має аналіз ролі соціальних мереж і месенджерів як інструментів політичної мобілізації, формування громадської думки та політичної участі. Авторкою обґрунтовано показано, що цифрові платформи стали важливим елементом сучасної політичної комунікації, який трансформує традиційні моделі взаємодії між політичними акторами та громадянами. Водночас позитивним є комплексний підхід до оцінки соціальних медіа не лише як ресурсу демократизації політичного процесу, але й як джерела нових безпекових викликів, пов'язаних із поширенням дезінформації, пропаганди та маніпулятивних інформаційних впливів.

Загалом другий розділ характеризується логічною структурованістю, концептуальною цілісністю та поєднанням історико-політичного, інституційного й комунікаційного аналізу, що забезпечує глибоке розуміння специфіки політичних комунікацій в Україні та створює надійну емпіричну основу для подальших узагальнень і висновків дисертаційної роботи.

Третій розділ дисертації присвячено комплексному дослідженню впливу політичних комунікацій на конструювання політичної ідентичності в умовах російської військової агресії проти України та характеризується високим рівнем наукової новизни та практичної значущості. Авторкою ґрунтовно проаналізовано комунікаційні фактори формування української політичної ідентичності, роль політичної культури, символів, політики пам'яті, громадянських ініціатив і соціальних медіа у процесах національної консолідації, що дозволяє розглядати ідентичність як динамічний результат взаємодії комунікативних, соціокультурних і політичних чинників. Позитивною рисою розділу є системний підхід до аналізу політичної ідентичності як соціально-політичного конструкту, який формується в умовах кризових і конфліктних трансформацій. Авторка демонструє здатність до інтеграції теоретичних підходів політичної комунікації, теорій ідентичності та безпекових студій, що забезпечує міждисциплінарний характер дослідження та підвищує його евристичний потенціал. Особливу наукову цінність має аналіз політичної ідентичності як об'єкта цілеспрямованого впливу в гібридній війні РФ проти України. Авторкою визначено основні напрями, соціальні групи та інструменти ідентичнісного впливу, що свідчить про глибоке розуміння механізмів сучасної інформаційно-психологічної війни. Такий підхід дозволяє не лише описати деструктивні комунікаційні практики, але й концептуалізувати їх у ширшому контексті політичної безпеки та стратегічних комунікацій. Вагомим науковим результатом третього розділу є формулювання практичних рекомендацій щодо протидії деструктивним комунікаційним впливам, спрямованим на підрив

політичної ідентичності та суспільної стійкості. Запропоновані авторкою підходи можуть бути використані у діяльності органів державної влади, сектору безпеки і оборони, медіаінституцій та громадянського суспільства, що підкреслює прикладний характер дисертації.

Загалом третій розділ вирізняється концептуальною цілісністю, логічною завершеністю та поєднанням теоретичного й прикладного аналізу, що дозволяє розглядати його як самостійний науковий внесок у розвиток сучасних досліджень політичної комунікації та політичної ідентичності в умовах війни та кризових трансформацій політичних систем.

Поряд із численними позитивними аспектами дисертаційної роботи доцільно відзначити окремі дискусійні моменти, що потребують уточнення або подальшого розвитку:

1. На нашу думку було б доцільно більш чітко розмежувати поняття «політична ідентичність», «національна ідентичність» та «громадянська ідентичність» у теоретико-методологічному розділі, щоб уникнути можливих термінологічних неточностей у подальшому викладі матеріалу.

2. Більше уваги в роботі потрібно було приділити питанню ролі недержавних акторів (громадських організацій, експертних спільнот, міжнародних інституцій) у формуванні української політичної ідентичності на сучасному етапі.

3. Перспективним напрямом досліджень, на нашу думку, вбачається порівняльний аналіз українського досвіду у сфері стратегічних політичних комунікацій з практиками інших держав, перш за все країнами Європейського Союзу, що може стати предметом подальших наукових пошуків дисертантки.

Однак зазначені зауваження та побажання мають виключно рекомендаційний характер і жодним чином не знижують загального високого науково-теоретичного рівня дисертаційної роботи Кухоцької Т. Г. та її значущості для розвитку вітчизняної політичної науки.

Таким чином, дисертація Кухоцької Тетяни Григорівни на тему «Політичні комунікації як фактор формування політичної ідентичності», виконана за спеціальністю 052 «Політологія», повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами), вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), та може бути представлена до захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради.

Рецензент:

**кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політології та
міжнародних відносин
04.05.2026**

Сергій ПАХОМЕНКО

